

Ukraina: Sikkerhetssituasjonen – et overblikk

- Overblikk av dagens sikkerhetssituasjon i Ukraina
- Kort om den humanitære situasjonen og situasjonen for internt fordrevne

Bakgrunn

Før fullskala invasjonen i februar 2022 hadde Ukraina 43 millioner innbyggere, og er etter Russland det nest største landet i Europa i areal. Ukraina grenser til Belarus i nord, Polen, Slovakia og Ungarn i vest, Romania og Moldova i sør og Russland i øst. Landet har en kystlinje i sør til Azovhavet og Svartehavet.

Kilde: ECHO (2014)

Ukraina er delt inn i 24 fylker (oblaster), en autonom republikk (Krym) og to byer med fylkesstatus: Kyiv og Sevastopol (CIA u.å.). Hovedstaden er Kyiv, som før invasjonen hadde ca. tre millioner innbyggere. Andre store byer er Lviv, Kharkiv, Odesa, Dnipro, Donetsk, Mariupol og Zaporizjzja. De mest folkerike fylkene er Donetsk, Dnipropetrovsk, Kyiv by, Kharkiv, Lviv, Odesa, Luhansk, Krym, Zaporizjzja og Vinnitsia (PopulationU u.å.).

Før invasjonen bodde rundt 70 % av befolkningen i byer (The World Bank 2023). Østlige deler av landet har vært tungt befolket, og har vært et viktig industriområde, med hovedsakelig kull- og stålindustri (Holm-Hansen 2022).

Ukraina var en sovjetisk republikk fra 1922 til selvstendigheten i 1991. Siden 1991 har det vært en rekke politiske og økonomiske kriser og uro. Landet har vekslet mellom å søke seg mot Europa og vesten, og mot Russland, alt etter hvilken politisk ledelse som har sittet ved makten.

Den prorussiske presidenten Viktor Janukovitsj ble avsatt 2014, som følge av protester. Protestene oppstod fordi han valgte å ikke inngå tilknytningsavtale med EU, men heller snu seg mot Russland. Det var også protester mot økende korrupsjon og et mer autoritært styre.

Kort tid etter Janukovitsj' avgang annekterte Russland Krym i mars 2014. Krym hadde tilhørt Russland (den russiske delen av Sovjetunionen) frem til 1954 og ble gitt tilbake til Ukraina av Sovjetunionens leder Nikita Khrustsjov.

Inspirert av hendelsene på Krym, gjorde prorussiske separatister opprør øst i Ukraina i april 2014. De prøvde å ta byer så langt vestover som Kharkiv og Mariupol, men ble slått tilbake. Det utviklet seg til krig i fylkene Donetsk og Luhansk (Donbass).

Krigen i Donbass 2014–2022

Selve krigen i Donbass startet i april 2014. Prorussiske separatister ønsket selvstendighet fra Ukraina, og, i hvert fall i starten, å bli en del av Russland.

Separatistene hevdet å representere det såkalte Novorossiia, et gammelt navn på området nord for Svartehavet som det russiske imperiet erobret på slutten av 1600-tallet (Bukkvoll, e-post september 2020).

Ukrainske myndigheter erklærte starten på en antiterroroperasjon (ATO) i øst (Havlik, Kochnev & Pindyuk 2020).

Separatister erklærte opprettelsen av DPR (Donetsk People's Republic) og LPR (Luhansk People's Republic) våren 2014. Ukrainske myndigheter definerte DPR og LPR som terrororganisasjoner. Ukraina begrenset tilgangen til separatistkontrollerte områder, og kuttet utbetalinger av alle offentlige ytelser til personer som bodde der (Havlik, Kochnev & Pindyuk 2020).

Separatistene okkuperte 30 % av Donetsk og Luhansk fylke. Kontaktlinjen/frontlinjen skilte myndighets- og separatistkontrollert område. Fra 2015 til 2022 pågikk krigshandlingene hovedsakelig langs denne linjen (Landinfo 2020, s. 11-12).

Høsten 2014 og vinteren 2015 ble det inngått våpenhvileavtaler (Minsk I og II) som fikk slutt på de store krigshandlingene, men krigen gikk over til en skyttergravskrig, med stadige brudd på våpenhvileavtalene (Landinfo 2020, s. 11-12).

I mai 2019 vant Volodomyr Zelenskij presidentvalget og lovet å få en slutt på krigen. Fredsforhandlinger ble satt i gang, uten noen løsning. I krigen 2014–2022 ble 14 000 mennesker drept, hvorav 3000 sivile (Landinfo 2020, s. 11-12).

Russlands fullskala invasjon i 2022

Den 24. februar 2022 angrep Russland Ukraina fra tre sider: nord, sør og øst. Russiske styrker møtte stor motstand fra det ukrainske forsvaret. Den første måneden klarte de russiske styrkene å ta store deler av Kherson fylke, større deler av Donetsk fylke enn de hadde fra før (inkludert Mariupol), større deler av Luhansk enn det de hadde før, store deler av Kharkiv fylke, forsteder nord for Kyiv og Tsjernihiv og Sumy fylker. Russland fikk med dette også sammenhengende kontroll over kystlinjen mot Azovhavet.

De russiske styrkene fikk ganske raskt problemer med å holde posisjoner rundt og nord for Kyiv. I april måtte de russiske styrkene trekke seg ut av disse områdene, og forflyttet og konsentrerte styrkene sine i øst og sør (Center for Preventive Action 2023). Sommeren 2022 gjennomførte det russiske forsvaret en offensiv i Donbass og tok det meste av Luhansk fylke (Ponomarenko 2022). Per august 2022 hadde russerne tatt 20 % av ukrainsk territorium.

I september 2022 gjenerobret ukrainske styrker hele Kharkiv fylke. I november tok de tilbake Kherson by, og russerne måtte trekke seg ut og over på høyresiden av elven Dnipro. Høsten 2022 og vinteren og våren 2023 stod russiske og ukrainske styrker mot hverandre i slaget om byen Bakhmut i Donetsk fylke. Russiske styrker erobret byen våren 2023, med store tap på begge sider, særlig av soldater som tilhørte den russiske paramilitære gruppen Wagner, som hadde vært sentrale i kampen om Bakhmut (Center for Preventive Action 2023).

Sommeren 2023 startet det ukrainske forsvaret en lenge varslet offensiv langs akser i øst (Donetsk fylke) og sør (Zaporizjzja og Kherson fylker). Langs aksene i sør er ukrainernes mål å nå Azovhavet ved byene Melitopol og Berdjansk for å avskjære russiske forsyningslinjer til Krym. Russiske styrker har bygget opp tunge forsvarslinjer i sør det siste året, med flere «lag», og minelagt store områder. Ukrainske styrker skal ha gjort noen fremrykk, men til nå uten store gjennombrudd (Center for Preventive Action 2023). I begynnelsen av oktober gikk russiske styrker til angrep på byen Avdjivka i Donetsk fylke (Avdjivka er en «forstad» til Donetsk by). Byen har vekslet mellom å være på ukrainske og separatist-kontrollerte hender siden krigen startet i 2014, og russiske styrker skal ha tapt mye militært utstyr og personell i angrepet (Boyle 2023).

Fra oktober 2022 til mars 2023 utførte det russiske forsvaret jevnlig strategiske missil- og droneangrep mot Ukrainas energiinfrastruktur i hele landet. I 20 av 24 fylker ble det registrert angrep. Selv om det ukrainske forsvaret skjøt ned mange av missilene og dronene, traff et betydelig antall sine mål (Independent

International Commission of Inquiry on Ukraine 2023, s. 50-52). I perioder var store deler av landets energileveranser påvirket, og store deler av befolkningen var uten strøm og oppvarming. Strømrasjonering ble innført. Det varsles at russerne trolig vil igangsette en tilsvarende kampanje vinteren 2023/2024 (Jayanti 2023).

Sommeren 2023 angrep Russland en rekke ganger Odesa og områdene rundt med missiler og droner. Dette anslås å ha vært hevn for ukrainske angrep mot mål i Russland og forsøk på å hindre utskipning av korn i Odesa, etter at Russland trakk seg fra kornavtalen i sommer (Lakezina & Hnidiyi 2023). De fleste missilene og dronene ble skutt ned av ukrainsk luftvern, men rester falt ned og gjorde store skader, med enorme mengder ødelagt korn som resultat. De fleste uavhengige militære eksperter er av den oppfatning at det kan bli en langvarig krig.

Dagens stridshandlinger

Dagens stridshandlinger foregår i all hovedsak langs den over 100 mil lange frontlinjen som går fra grensen mot Russland i nord-øst, langs grensen mellom Luhansk og Kharkiv fylker, gjennom Donetsk og Zaporizhzhja fylker og langs Dnipro i Kherson fylke ned til Svartehavet (se kartet i fotnote¹) (ISW 2023).

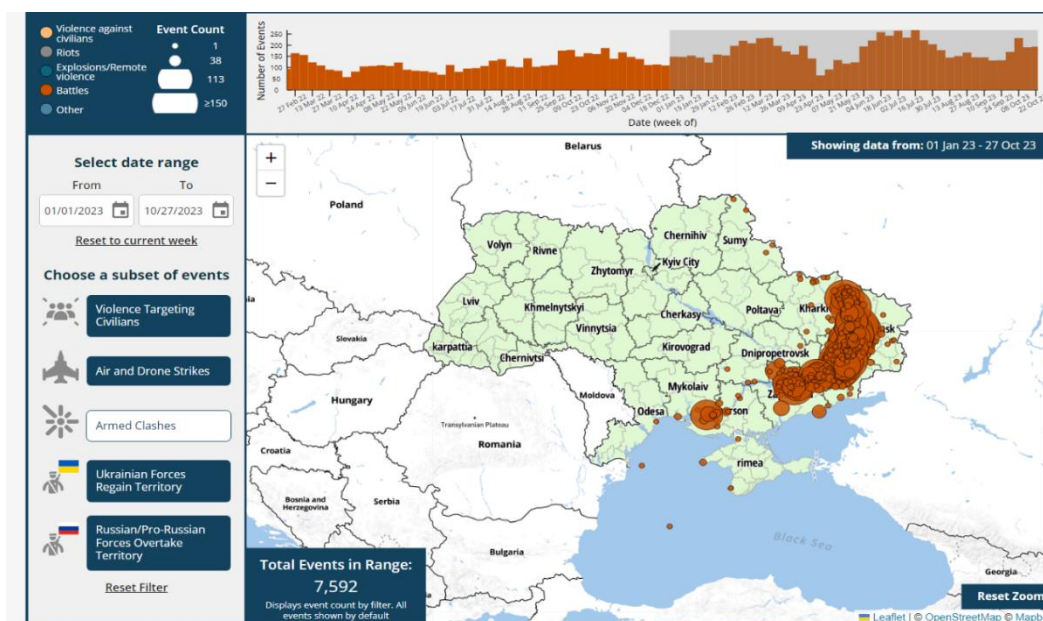
I månedsskiftet oktober/november 2023 pågikk det stridshandlinger en rekke steder langs frontlinjen. De mest omfattende stridshandlingene skjer i følgende områder (Bailey et al. 2023):

- Langs aksene ved Kupjansk-Svatove-Kreminna i Luhansk fylke, der russerne forsøker å ta resten av Luhansk fylke og rykke inn i Kharkiv fylke.
- Lenger sør forsøker russerne å ta resten av Donetsk fylke, og det foregår kamper ved byene Bakhmut og Avdjivka.
- På grensen mellom Donetsk og Zaporizhzhja fylker er det kamper uten særlig fremrykning fra noen av partene.
- I den vestlige delen av Zaporizhzhja fylke foregår det stridshandlinger mellom partene idet ukrainerne forsøker å avansere sørover mot Azovhavet.
- Ved Kherson by i sør har ukrainske styrker krysset elven Dnipro og inntatt posisjoner på den høyre siden av elven som er okkupert av russiske styrker.

¹ Interactive Map: Russia's Invasion of Ukraine:
<https://storymaps.arcgis.com/stories/36a7f6a6f5a9448496de641cf64bd375> (ISW 2023).

Sammenstøt mellom ukrainske og russiske styrker januar–oktober 2023

Organisasjonen Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) (u.å.), som innhenter og kategoriserer konfliktrelatert data², kartlegger væpnede sammenstøt mellom ukrainske og russiske styrker. Gjennom sitt interaktive «dashboard» fremgår det at det var 7592 væpnede sammenstøt i perioden fra 1. januar 2023 til 27. oktober 2023. De fleste sammenstøtene har skjedd i områdene ved og rundt frontlinjen, som er innen rekkevidde for artilleribeskytning (se kartet nedenfor).

Kilde: ACLED (u.å.)

Kartet nedenfor viser konsentrasjonen av sikkerhetshendelser langs og rundt frontlinjen mer detaljert. Det fremgår at det er fylkene Kharkiv, Luhansk, Donetsk, Zaporizhzhia, Dnipropetrovsk og Kherson som er hardest rammet av sikkerhetshendelser.

² ACLED samler inn og undersøker informasjon fra utvalgte lokale, nasjonale og internasjonale kilder, inkludert media, kritisk gjennomgåtte kontoer i sosiale medier, myndigheter, NGO-er og partnerorganisasjoner (ACLED 2023). ACLEDs tall er ikke nødvendigvis presise, men gir et bilde på voldens spredning og omfang over tid.

Kilde: ACLED (u.å.)

Det er viktig å påpeke at det med varierende hyppighet er luftangrep fra russisk side mot byer og områder over hele landet. Dette kan skyldes hevngrep for at Ukraina har angrepet russiske mål i Russland eller på Krym, eller som et ledd i russiske forsøk på å lamme ukrainsk infrastruktur.

Eksempelvis skjøt det russiske forsvaret natt til 3. november 2023 et stort antall droner over Ukraina. Av de 38 dronene klarte det ukrainske forsvaret å skyte ned 24. Dronene skal ha truffet sivil infrastruktur i Kharkiv fylke, deriblant en skole. Luftvern skjøt ned droner over fylkene Lviv, Mykolaiv, Kirovohrad, Odesa, Kherson, Dnipropetrovsk og Vinnytsia. Russiske styrker skjøt også missiler mot flere steder, deriblant Kirovohrad fylke. Ingen sivile skal ha blitt drept eller såret i disse angrepene (Meduza 2023). Helgen 10.–11. november ble Kyiv og omkringliggende område utsatt for missil- og droneangrep. Et missil rettet mot Kyiv, ble skutt ned, mens to andre skal ha truffet et jorde utenfor byen og skadet fem hus. Dronene skal også ha blitt skutt ned. Det ble ikke rapportert om skadde eller drepte sivile (Meheut 2023).

Landinfo har imidlertid observert at sivile ikke sjelden skades eller drepes i slike angrep, blant annet som følge av at luftvernssystemer ikke klarer å skyte ned alle missiler og droner, eller at deler av droner som skytes ned, gjør skade (Meduza 2023).

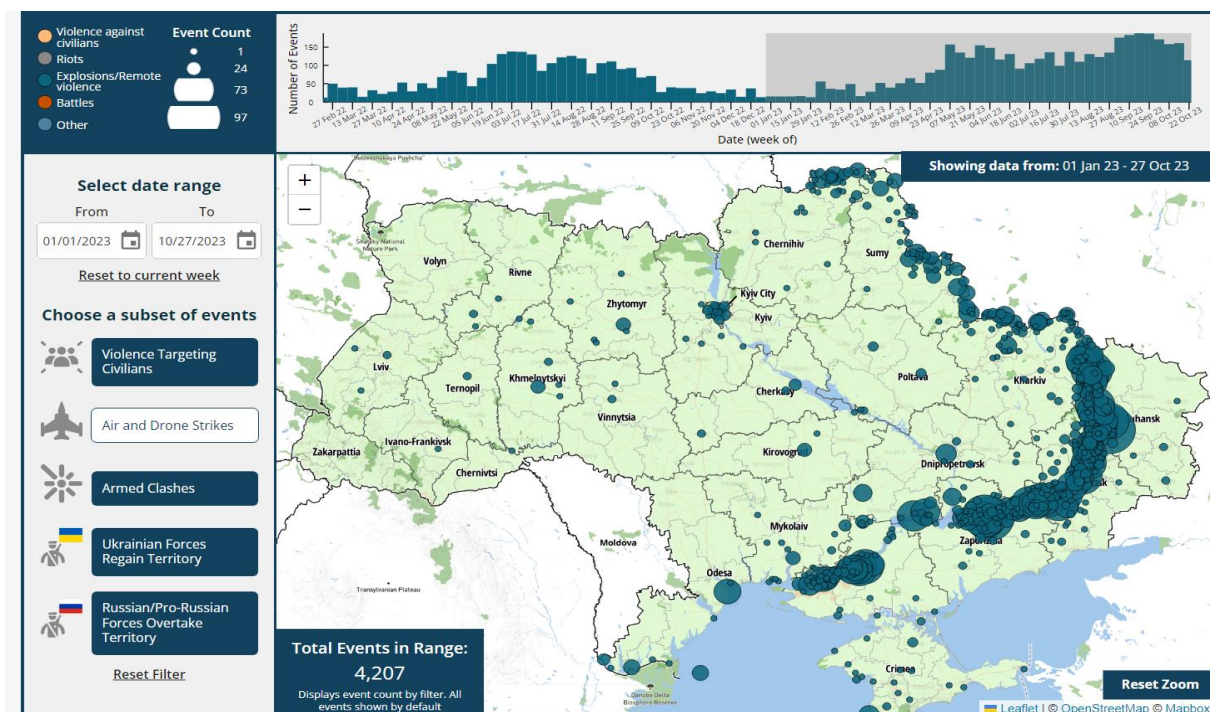
Som nevnt over, har kornlagre, hovedsakelig i sør, gjentatte ganger vært utsatt for artilleri og skyts fra russisk side siden sommeren 2023. Det ukrainske forsvaret angriper fortløpende mål i Russland, hovedsakelig i sør, men også andre steder i

landet, og på Krym, slik som hovedkvarteret til den russiske Svartehavsflåten i Sevastopol i september 2023 (Melkozerova 2023).

Etter sommeren har ukrainsk energiinfrastruktur blitt bombet flere steder i landet. Den 21. september traff russiske missiler energiinstallasjoner i sentrale og vestlige deler av landet. To sivile ble drept, og angrepene førte til at fylkene Rivne, Zjytomyr, Kyiv, Dnipropetrovsk og Kharkiv delvis ble mørklagt (Jayanti 2023). Den 31. oktober ble et oljeraffineri i Poltava fylke bombet, i forbindelse med et større angrep der russerne bombet 118 steder i 10 fylker (Kyiv Post 2023). Som nevnt, bombet russerne høsten/vinteren 2022/2023 (frem til mars) energiinfrastruktur over hele landet. Ukrainske myndigheter har gjenoppbygget det aller meste, men det fryktes at russerne vil gjennomføre liknende angrep kommende vinter. Ukraina har fått bedre luftvern, så myndighetene håper på færre nedslag og ødeleggelse sammenlignet med i fjoråret.

Fly-, missil- og droneangrep januar-oktober 2023

ACLEED-kartet under (u.å.) viser fly-, missil- og droneangrep 1. januar–27. oktober 2023. Til sammen 4207 angrep ble registrert. Som kartet viser, skjedde de fleste angrepene i og rundt frontlinjen. I tillegg, har det vært en rekke angrep langs den ukrainsk-russiske grensen i fylkene Kharkiv og Sumy samt i mange byer over hele landet, særlig Kyiv, Odesa, Dnipro, Zjytomyr, Khelmnytskij og Kryvij Rih.

Kilde: ACLEED (u.å.)

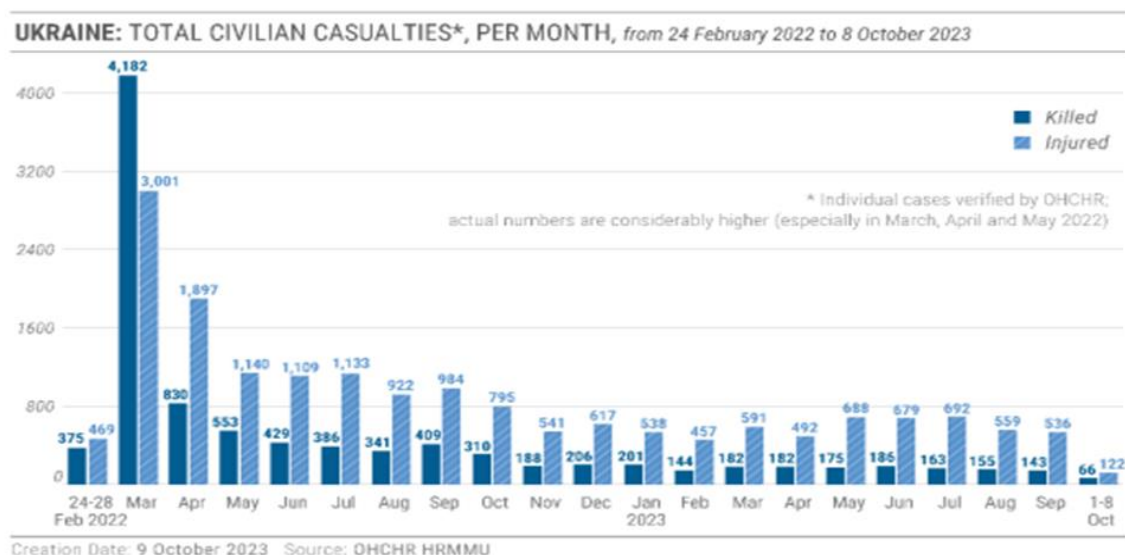
Sivile ofre: antall og geografisk fordeling

Tall fra FNs høykommissær for menneskerettigheter (OHCHR) viser at det fra 24. februar 2022 til 8. oktober 2023 ble registrert 27 768 sivile ofre. 9806 ble drept, mens 17 962 ble skadet. OHCHR påpeker at det er store mørketall knyttet til antallet, og at de faktiske tallene trolig er mye høyere. Informasjon fra steder med omfattende krigshandlinger lar vente på seg, og mange innmeldte tilfeller må kryssjekkes. Dette gjelder steder som Mariupol (Donetsk fylke) og Lysytsjansk, Popasna og Sievierodonetsk (i Luhansk fylke) (OHCHR 2023b).

22 468 sivile ofre har blitt registrert i myndighetskontrollerte områder av Ukraina, 10 668 i myndighetskontrollerte deler av Donetsk og Luhansk fylker, og 11 800 i andre myndighetskontrollerte fylker.³ 5300 sivile ofre har blitt registrert i russisk-okkuperte områder (OHCHR 2023b).

Drepte og skadde sivile per måned februar 2022–oktober 2023

Diagrammet under viser antall drepte og skadde sivile per måned i perioden 24. februar 2022–8. oktober 2023.

Kilde: OHCHR (2023b).

Som vist i diagrammet nedenfor fra OHCHR, har det store flertallet sivile blitt drept eller skadet som følge av eksplosiver med stor rekkevidde (wide area effects), som artilleri eller stridsvogner, MLRS (Multiple Launch Rocket Systems), ballistiske missiler samt flyangrep, inklusive droner og andre ubemannede luftfarkoster. Dette har vært typisk for krigen – russerne har i stor grad angrepet i form av missiler, droner og artilleri. Sivile drepes og skades også av miner og andre eksplosiver som ligger igjen på bakken. Rundt 30 % av

³ Kyiv, and Cherkasy, Chernihiv, Ivano-Frankivsk, Kharkiv, Kherson, Kirovohrad, Kyiv, Mykolaiv, Odesa, Sumy, Zaporizhzhia, Dnipropetrovsk, Khmelnytskyi, Lviv, Poltava, Rivne, Ternopil, Vinnytsia, Volyn, and Zhytomyr fylker (OHCHR 2023).

Ukrainas territorium anslås å vare kontaminert av miner, hovedsakelig i øst (Kyiv Independent 2022).

UKRAINE: TOTAL CIVILIAN CASUALTIES*, PER TYPE OF WEAPON/INCIDENT, from 24 February 2022 to 8 October 2023

Kilde: OHCHR (2023b)

Drepte og sårede sivile mellom februar 2022 og juni 2023, fordelt på fylker

Kartet nedenfor viser antall drepte og sårede sivile fordelt på fylker i perioden 24. februar 2022–30. juni 2023. Som kartet viser, er det svært få fylker uten drepte eller sårede sivile. Vi påpeker imidlertid at det store antallet drepte og sårede i Kharkiv, Kiev, Mykolajiv og Sumy fylker, skjedde i krigens første fase, dvs. de første tre–fire månedene, før russiske styrker trakk seg ut og flyttet troppene øst- og sørover.

Kilde: OHCHR (2023a)

Den humanitære situasjonen og internt fordrevne

Den humanitære situasjonen

Ifølge OCHA trenger rundt halvparten (ca. 18 millioner) av den gjenværende befolkningen humanitær bistand. Det er et økende humanitært behov, særlig blant dem som bor nær den over 100 mil lange frontlinjen (OCHA 2023).

Ødeleggelsen av Kakhovka-demningen i det sørlige Ukraina i juni 2023 forverret forholdene i områdene som ble rammet – blant annet tilgang på vann, mat, helse-tjenester, bygningsmaterieell for å reparere hus, mv. Det førte også til ødelagte avlinger, og det er spådd at hendelsen vil få store økologiske konsekvenser. De humanitære organisasjonene når svært få av dem som bor i de russisk-kontrollerte områdene. Vinteren står for døren, og det er behov for tepper, ovner og isolasjon til ødelagte boliger.

30 % av elevene går fysisk på skolen på fulltid. Nesten 40 % har kun hjemmeskole, og 30 % har en blanding av fysisk og hjemmeskole (OCHA 2023). Fra februar 2022 til slutten av august 2023 ble til sammen 1300 skoler fullstendig ødelagt over hele landet, ifølge Unicef (som sitert i The Moscow Times 2023). Såfremt sikkerhetssituasjonen tillater det, er skoler åpne. Foreldre kan velge om barna skal på fysisk eller hjemmeskole. Hvis ikke det er plass til alle elevene i skolens tilfluktsrom, kan man ha barn på skolen i skiftordninger. Mange skoler har ikke tilfluktsrom. Det er spesielt viktig å ha dette på skoler i fylker i nærheten av frontlinjen, som Kharkiv, Dnipropetrovsk, Mykolajiv og Odesa.

Selv om angrep på helseinstitusjoner er noe redusert i 2023, er det vanskelig tilgang til helsetjenester i områder nær frontlinjen. Under halvparten av helseinstitusjonene er åpne i disse områdene (OCHA 2023).

Internt fordrevne

Rundt en fjerdedel av Ukrainas befolkning er på flukt som følge av krigen: 6,2 millioner har flyktet ut av landet (UNHCR 2023), og 5,1 millioner var 1. juni registrert som internt fordrevne (IOM 2023b). I IOMs siste befolkningsundersøkelse fra september 2023 (runde 14) var tallet internt fordrevne nedjustert til 3,7 millioner (IOM 2023a). Antallet internt fordrevne var på det høyeste (ca. sju millioner) høsten 2022. Tallet er dynamisk og øker/synker i takt med krigens utvikling.

De fleste internt fordrevne kommer fra fylkene i øst: Donetsk (24 %), Kharkiv (22 %), Zaporizhzhja (11 %), Kherson (11 %), Luhansk (11%) og andre fylker (24 %) (IOM 2023a).

Fylkene som har tatt imot flest internt fordrevne, er: Dnipropetrovsk 14 %, Kharkiv 13 %, Kyiv by 10 %, Kyiv fylke 8 %, Odesa 7 % og andre fylker 48 %. Både Dnipropetrovsk og Kharkiv fylke har mottatt rundt 500 000 internt for-

drevne hver. Vi bemerker at fylkene som har tatt imot flest internt fordrevne, er de samme som flest returnerer til (IOM 2023a).

IOMs befolkningsundersøkelse (runde 13) fra mai/juni 2023 viste at 65 % av alle internt fordrevne lever i familier med månedlig inntekt lik eller under eksistensminimum i Ukraina, 126 US dollar (satt i januar 2022) (IOM 2023b). Prisene på mat, bolig, gass og bensin har økt kraftig etter at fullskalakrigen startet. Matprisene økte med rundt 30 % i 2022.

De største behovene til internt fordrevne er bolig, jobb, mat, hygieneprodukter og klær. Boliger og økonomisk støtte anses som mest akutt. Den økonomiske støtten som utbetales til internt fordrevne er svært lav – 550 NOK per voksen per måned og 800 NOK per barn. Det er ikke nok å klare seg på, og man er avhengig av en inntekt ved siden av. Det bor fremdeles mange internt fordrevne i skoler, nedlagte bygninger og overfylte leiligheter. Ukrainske myndigheter har satt i gang noe boligbygging, og internasjonale humanitære organisasjoner bistår også med boliger til fordrevne og andre som har mistet boliger, men mange bor fremdeles under svært provisoriske forhold.

Situasjonen fremover

Det er lite som tyder på at krigen vil slutte og at man får forhandlinger i nærmeste fremtid. Begge parter står fast på sine krav. Det russiske forsvaret har møtt stor motstand i det ukrainske forsvaret, og gått på flere nederlag. Det var knyttet store forventninger til den ukrainske offensiven i øst og i sør, igangsatt i juni 2023, men det har så langt ikke kommet klare gjennombrudd på ukrainsk side. De har møtt et sterkt russisk forsvarsverk, som har vært vanskelig å bryte gjennom. Det antas at kamphandlingene fortsetter utover vinteren med noenlunde samme styrke. Man så i fjor at stridshandlingene ikke stoppet nevneverdig opp i løpet av vinteren.

Stridshandlingene mellom partene foregår for tiden i all hovedsak i øst og i sør, og det er, som allerede påpekt, fylkene Kharkiv, Luhansk, Donetsk, Zaporizhzhja, Dnipropetrovsk og Kherson som er hardest rammet av sikkerhetshendelser. Samtidig fortsetter russerne sine luftangrep, med artilleri, raketter og droner over mesteparten av landet. Det er forventet at dette fortsetter utover vinteren, og ingen områder av landet er skånet for eventuelle fremtidige angrep.

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

ACLED, dvs. The Armed Conflict Location & Event Data Project (2023, mars). *Quick Guide to ACLED Data*. [s.l.]: ACLED. Tilgjengelig fra <https://acleddata.com/resources/quick-guide-to-aced-data/#s10> [lastet ned 13. november 2023].

ACLED, dvs. The Armed Conflict Location & Event Data Project (u.å.). *Ukraine Conflict Monitor*. [s.l.]: ACLED. Tilgjengelig fra <https://acleddata.com/ukraine-conflict-monitor/> [lastet ned 31. oktober 2023].

Bailey, R.; Mappes, G.; Stepanenko, K.; Evans, A. & Kagan, F.W (2023, 29. oktober). *Russian Offensive Campaign Assessment*. Washington, D.C.: ISW, dvs Institute for the Study of War. Tilgjengelig fra <https://www.understandingwar.org/sites/default/files/Oct%202023%20Russian%20Offensive%20Campaign%20Assessment.pdf> [lastet ned 30. oktober 2023].

Boyle, C. (2023, 28. oktober). Russian losses in battle for Avdiivka may be worst of 2023, says UK. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <https://www.theguardian.com/world/2023/oct/28/russian-losses-in-battle-for-avdiivka-may-be-worst-of-2023-says-uk> [lastet ned 30. oktober 2023].

Center for Preventive Action (2023, 17. oktober). *War in Ukraine*. New York: Global Conflict Tracker. Tilgjengelig fra <https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/conflict-ukraine#RecentDevelopments-2> [lastet ned 7. november 2023].

CIA (u.å.). *The World Factbook: Ukraine*. Washington, D.C.: CIA. Tilgjengelig fra <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/ukraine/> [lastet ned 3. november 2023].

ECHO, dvs. European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations. (2014). *Ukraine Base Map*. I. Brussel: ECHO. Tilgjengelig fra <https://ercportal.jrc.ec.europa.eu/Maps#/maps?pageIndex=1&pageSize=200&mt=Base%20map> [lastet ned 15. november 2023].

Havlik, P.; Kochnev, A. & Pindyuk, O. (2020, juni). *Economic challenges and costs of reintegrating the Donbas region in Ukraine*. Wien: The Vienna Institute for International

- Economic Studies Tilgjengelig fra <https://wiiw.ac.at/economic-challenges-and-costs-of-reintegrating-the-donbas-region-in-ukraine-dlp-5351.pdf> [lastet ned 6. oktober 2023].
- Holm-Hansen, J. (sist oppdatert 28. februar 2022). *Donbas*. Oslo: Store norske leksikon. Tilgjengelig fra <https://snl.no/Donbas> [lastet ned 14. mars 2022].
- Independent International Commission of Inquiry on Ukraine (2023, 29. august). *Conference room paper of the Independent International Commission of Inquiry on Ukraine*. New York: UN Human Rights Council. Tilgjengelig fra https://www.ohchr.org/sites/default/files/2023-08/A_HRC_52_CRP.4_En%20%28003%29.pdf [lastet ned 16. november 2023].
- IOM, dvs. International Organization for Migration (2023a, september). *General population survey round 14. Snapshot report. Population figures and geographic distribution. 3 - 25. september 2023* Berlin: IOM. Tilgjengelig fra <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-general-population-survey-round-14-snapshot-report-population-figures-and> [lastet ned 31. oktober 2023].
- IOM, dvs. International Organization for Migration (2023b, juni). *Ukraine — Internal Displacement Report — General Population Survey Round 13 (11 May - 14 June 2023)*. Berlin: IOM. Tilgjengelig fra <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-13-11-may-14-june-2023> [lastet ned 31. oktober 2023].
- ISW, dvs. Institute for the Study of War (2023, 6. november 2023). *Interactive Map: Russia's Invasion of Ukraine*. Washington, D.C.: ISW. Tilgjengelig fra <https://storymaps.arcgis.com/stories/36a7f6a6f5a9448496de641cf64bd375> [lastet ned 7. november 2023].
- Jayanti, S.E. (2023, 22. september). *Russia resumes bombing campaign of Ukraine's civilian energy infrastructure*. Washington, D.C.: Atlantic Council. Tilgjengelig fra <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/russia-resumes-bombing-campaign-of-ukraines-civilian-energy-infrastructure/> [lastet ned 1. november 2023].
- Kyiv Independent (2022, 18. november). State Emergency Service: Nearly 30% of Ukrainian territory is mined. *Kyiv Independent*. Tilgjengelig fra <https://kyivindependent.com/state-emergency-service-nearly-30-of-ukrainian-territory-is-mined/> [lastet ned 31. oktober 2023].
- Lakezina, V. & Hnidiy, V. (2023, 20. juli). Russia bombs Ukraine ports, threatens ships, as Kyiv deploys cluster munitions. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/world/europe/russia-warns-ships-black-sea-ukraine-create-temporary-grains-export-route-2023-07-19/> [lastet ned 7. november 2023].
- Landinfo (2020, 5. oktober). *Sikkerhetssituasjonen i separatistkontrollerte områder av Donetsk og Luhansk*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2020/10/Ukraina-temanotat-Sikkerhetssituasjonen-i-Donetsk-og-Luhansk-05102020.pdf> [lastet ned 6. november 2023].
- Meduza (2023, 3. november). Российские войска нанесли массированный удар дронами по Украине. В Харьковской области беспилотник попал по учебному заведению [Russian troops launched a massive drone strike on Ukraine. In the Kharkiv region, a drone hit an educational institution.]. *Meduza*. Tilgjengelig fra <https://meduza.io/news/2023/11/03/rossiyskie-voyska-nanesli-massirovanny-udar-dronami-po-ukraine-v-harkovskoy-oblasti-bespilotnik-popal-po-uchebnomu-zavedeniyu> [lastet ned 7. november 2023].
- Meheut, C. (2023, 11. november). Russia Launches Missile at Kyiv for First Time in Weeks, Ukraine Says. *The New York Times*. Tilgjengelig fra <https://www.nytimes.com/2023/11/11/world/europe/ukraine-russia-missile-kyiv.html> [lastet ned 15. november 2023].

Melkozerova, V. (2023, 22. september). Missile attack targeted Russia's Black Sea fleet in Crimea, local governor says. *Politico*. Tilgjengelig fra <https://www.politico.eu/article/missile-attack-russia-black-sea-fleet-crimea-ukraine-war/> [lastet ned 17. november 2023].

The Moscow Times (2023, 30. august). 1.3K Ukrainian Schools Destroyed in Russian Invasion – UNICEF. *The Moscow Times*. Tilgjengelig fra <https://www.themoscowtimes.com/2023/08/30/13k-ukrainian-schools-destroyed-in-russian-invasion-unicef-a82297> [lastet ned 8. november 2023].

OCHA, dvs. UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2023, 11. oktober). *Ukraine humanitarian response 2023. Situation report*. Geneve: OCHA. Tilgjengelig fra <https://reports.unocha.org/en/country/ukraine/?emulatemode=1> [lastet ned 31. oktober 2023].

OHCHR, dvs. Office of the High Commissioner for Human Rights (2023a, juni). *Civilian casualties and number of settlements in which civilian casualties were recorded, per region*. Geneve: OHCHR. Tilgjengelig fra https://www.ohchr.org/sites/default/files/2023-07/1688715630_civilian-casualties-in-ukraine-from-24-feb-2022-to-30-june-2023-3.png [lastet ned 7. november 2023].

OHCHR, dvs. Office of the High Commissioner for Human Rights (2023b, 9. oktober 2023). *Ukraine: civilian casualty update*. Geneve: OHCHR. Tilgjengelig fra <https://ukraine.un.org/sites/default/files/2023-10/Ukraine%20-%20civilian%20casualty%20update%20as%20of%208%20October%202023%20ENG.pdf> [lastet ned 30. oktober 2023].

Ponomarenko, I. (2022, 21. april). EXPLAINER: What to expect from the Battle of Donbas, Russia's new offensive. *Kyiv Independent*. Tilgjengelig fra <https://kyivindependent.com/explainer-what-to-expect-from-the-battle-of-donbas-russias-new-offensive/> [lastet ned 7. november 2023].

PopulationU (u.å.). *Ukraine population*. PopulationU. Tilgjengelig fra <https://www.populationu.com/ukraine-population> [lastet ned 3. november 2023].

UNHCR (2023, 25. oktober). *Ukraine Refugee Situation*. Geneve: UNHCR. Tilgjengelig fra <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine> [lastet ned 31. oktober 2023].

The World Bank (2023). *Urban population (% of total population) - Ukraine*. Washington, D.C.: The World Bank. Tilgjengelig fra <https://data.worldbank.org/indicator/SP.URB.TOTL.IN.ZS?locations=UA> [lastet ned 17. november 2023].

Muntlige kilder

Bukkvoll, T. Forsker ved Forsvarets forskningsinstitutt. E-post 28. september 2020.

© Landinfo 2023

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.